

Nr 10.

Av herr Spångberg m. fl., angående åstadkommande vid val till riksdagens andra kammare av en mera rättvis fördelning av mandaten mellan de olika partierna.

Vid flera tillfällen har det från olika håll framhållits huru oriktiga de nuvarande bestämmelserna för mandatfördelning vid val till riksdagens andra kammare verka. De stora partierna gynnas ofta på de mindre partiernas bekostnad till den grad, att det i vissa fall kan konstateras en hundraprocentig orättvisa. Talet om demokrati och rättvisa för de i valet deltagande partierna motsvaras illa av de faktiska förhållandena. Det senaste andrakammarvalet utgör ett betydande exempel härpå. Hade en efter de olika partiernas röststyrka i hela landet proportionell fördelning av mandaten ägt rum, skulle detta, enligt Kungl. Statistiska Centralbyråns redogörelse för riksdagsmannavalet 1924, givit högern 60 platser i stället för 65 och socialdemokraterna 95 i stället för 104, medan bondeförbundet, de liberala, de frisinnade och kommunisterna hade erhållit resp. 25, 9, 30 och 11 mandat i stället för 23, 5, 28 och 5.

Den påpekade ojämnheten i fördelningen av platserna kommer även till synes däri, att antalet valmän i medeltal per representant var ganska olika inom partierna. Medeltalet, som inom hela riket för alla partier sammantagna utgjorde 7,676, uppgick nämligen för kommunisterna till 17,980, för de liberala till 13,925, för bondeförbundet till 8,278 och för de frisinnade till 6,175, medan socialdemokraterna hade endast 6,975 och högern 7,096 valmän per representant.

De senaste »valreformerna» ha icke medfört en riktig fördelning i här berörda avseende. En ändring av hithörande författningar bör därför snarast möjligt äga rum.

Den lämpligaste formen för vinnande av större rättvisa vid mandatfördelningen torde kunna ernås genom tilläggsmandat för vart och ett av de partier, som uppträda vid valet. Men även andra vägar kunna naturligtvis tänkas för uppnående av en riktig proportionell fördelning av mandaten.

Då riksdagens flesta ledamöter — enligt partiprogram och valdeklarationer — torde kunna tänkas i princip erkänna det berättigade i ett sådant krav, bör man även kunna påräkna riksdagens anslutning härför, varför vi hemställa,

att riksdagen i skrivelse till regeringen hemställer, att regeringen måtte låta verkställa utredning i syfte att vid val till riksdagens andra kammare tillförsäkra de olika partierna mandat i förhållande till deras sammanlagda rösttal, samt för riksdagen framlägga förslag till sådan ändring i härför gällande författningar.

Stockholm den 14 januari 1928.

Aug. Spångberg.

Viktor Herou.

Rob. Samuelsson.

J. P. Dahlén.